

Nulägesanalys av ny förordning om förpackningar från livsmedelsverksamheter

ELIN DWORAK 2024
MVEK13 EXAMENSARBETE FÖR KANDIDATEXAMEN 15 HP
MILJÖVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

Nulägesanalys av ny förordning om förpackningar från livsmedelsverksamheter

En intervju-studie av informationsläget hos kommuner,
Livsmedelsverket och Naturvårdsverket

Elin Dworak

2024

LUNDS
UNIVERSITET

Elin Dworak

MVEK13 - Miljövetenskap: Examensarbete för kandidatexamen med inriktning mot miljö- och hälsoskydd, 15 hp, Lunds universitet

Huvudhandledare: Birgitta Åsman, Avdelning för livsmedel och läkemedel, Lunds tekniska högskola

CEC - Centrum för miljö- och klimatvetenskap

Lunds universitet

Lund 2024

Abstract

A new law regarding single use packaging from food operations came to effect first of January 2024. This law stated that restaurants and other businesses that offer food or drinks in single use packaging have to offer reusable options too. The law is based on a regulation from the European Union and the task for the Swedish Environmental Protection Agency and the Swedish Food Agency to interpret new guidelines for the municipalities and their work with the supervision.

The purpose of this study is to find out how far the municipalities have come with their work to create routines, how their supervision will work, and what they think about the potential environmental benefits. This will be done by semi-structured interviews with the municipalities at first. Their answers will then be the base for the questions to the national agencies.

The municipalities haven't started with their supervision yet because the information from the government haven't been enough for either the municipalities or the companies. They want to compile complete information to the companies and let them develop well working return systems for the multiple use packaging before they start the supervision. The municipalities are doubtful about the environmental benefits the regulation will bring. That's because it's up to the customers to choose if they want a single or multiple using packaging when they buy food or drinks especially when it comes to take away restaurants.

The Swedish Environmental Protection Agency and the Swedish Food Agency do agree with the municipalities about the low possibility for any big environmental benefits, but they do hope it will help a little. They are working on more clearly instructions and they will be publish when they are ready.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Den första januari 2024 började paragraferna 17–20 i förordning (SFS 2021:996) om engångsförpackningar att gälla i Sverige. De handlar om att livsmedelsverksamheter som säljer mat eller dryck i engångsmuggar eller förpackningar nu också ska erbjuda ett återanvändbart alternativ.

Riksdagen tog fram bestämmelserna i samarbete med Livsmedelsverket och Naturvårdsverket som också har ansvar för vägledning. Kommunerna utför tillsyn och behöver därför hjälp med tolkningen av lagen från Livsmedels- och Naturvårdsverket. I den här studien har myndigheterna och ett fåtal kommuner intervjuats för att se hur långt arbetet med implementeringen av lagen har kommit och vilka frågetecken som finns i nuläget.

Den här studien undersöker hur långt kommuner har kommit i sitt arbete med att ta fram rutiner för det kommande tillsynsarbetet genom intervjuer. De vägledande myndigheterna har också intervjuats om deras arbete med vägledningar. Alla tillfrågade har fått frågan om den potentiella miljönyttan som kan komma av en lägre konsumtion av engångsförpackningar.

Resultatet visar att ingen av kommunerna har börjat utföra tillsyn eftersom de först vill ta fram pedagogisk information till verksamheterna om vad som gäller. De vill också ge verksamheterna chansen att utveckla fungerande system för hur de ska göra med återlämnade förpackningar. Ansvar för att utveckla retursystemet som gör det möjligt att förpackningar används flera gånger ligger på verksamheterna. Kommunernas största frågetecken är om vilka verksamheter som faller in under undantagen, hur de ska hinna med denna tillsyn under de vanliga inspektionerna samt vad som gäller kring pantavgifter och återlämnandet av förpackningar.

Livsmedelsverket och Naturvårdsverket arbetar med att ta fram tydligare vägledning men det tar tid vilket gör att de för tillfället uppdaterar den befintliga informationen på sina hemsidor men när de har färdig ställt ämnesspecifika vägledningar kommer de också bli tillgängliga för kommuner och verksamhetsutövare.

Implementeringen av förordningen är inte helt klar vilket till viss del beror på okunskap hos kommunerna och företagen men även för att utvecklingen av retursystem inte är färdig. Det är svårt för kommunerna att säga hur stor miljönyttan kommer bli då det är för svag lagstiftning och upp till konsumenterna att välja om de vill ha en flergångs- eller engångsförpackning.

Innehållsförteckning

Abstract	3
Populärvetenskaplig sammanfattning	5
Innehållsförteckning	7
Inledning	9
<i>Befintlig vägledning</i>	11
<i>Studier från andra länder</i>	11
<i>Syfte och frågeställningar</i>	13
<i>Hypoteser</i>	13
<i>Miljövetenskaplig koppling</i>	14
Metod	15
<i>Angränsningar</i>	16
<i>Etisk reflektion</i>	16
Resultat	17
<i>Sammanfattning av resultat</i>	22
Diskussion	23
<i>Resultatanalys</i>	23
<i>Hypotesanalys</i>	24
<i>Felkällor</i>	25
<i>Förbättring av studien</i>	26
<i>Fortsatta studier</i>	26
Slutsats	27
Tack	29
Referenser	31
Intervjufrågor till kommuner	35
Intervjufrågor till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket	37

Inledning

Det säljs miljontals förpackningar och muggar från restauranger och livsmedelsverksamheter varje år och det har en negativ påverkan på miljö då det är engångsförpackningar, som bara används en gång innan det blir till avfall. I 6 § SFS 2021:996 om engångsförpackningar definieras vad som enligt lag räknas som en engångsförpackning samt hur de ska hanteras. Det har därför stiftats en lag om engångsförpackningar med ambitionerna om att minska miljöpåverkan från livsmedelsverksamheterna. Den berör samhället genom att det i slutändan blir upp till konsumenterna om de väljer engångs- eller flergångsförpackningen (SFS 2021:996).

Den första januari 2024 började paragraferna i förordningen (SFS 2021:996) om engångsförpackningar att gälla i Sverige. Det handlar om 17–20 §§ och det står att livsmedelsverksamheter som serverar mat eller dryck i engångsförpackningar ska erbjuda sina kunder ett alternativ av en flergångsförpackning i stället. Detta är för att minska antalet muggar och förpackningar som sätts på marknaden. Alla förpackningar hamnar inte rätt i materialåtervinning utan bränns upp eller hamnar i naturen då de slängs på marken och bidrar till nedskräpning. År 2022 såldes 843 miljoner engångsmuggar och 681 miljoner engångsmatlådor bara i Sverige (Naturvårdsverket, 2024a). För att minska detta antal och nå EU:s mål om att minska engångsplaster och det svenska målet om att halvera dessa siffror till år 2026 har nya paragrafer beslutats.

”17 § Den som på den svenska marknaden tillhandahåller dryck i en engångsmugg ska

- 1. erbjuda en möjlighet att få drycken serverad i en återanvändbar mugg, och*
- 2. vidta effektiva åtgärder så att de återanvändbara muggarna och deras lock roterar flera gånger.*

Den återanvändbara muggen ska tillhandahållas av den som tillhandahåller drycken oavsett om drycken ska tas med eller drickas på försäljningsstället.

18 § Den som på den svenska marknaden tillhandahåller snabbmat i en engångsmatlåda ska

- 1. erbjuda en möjlighet att få snabbmaten serverad i en återanvändbar matlåda, och*
- 2. vidta effektiva åtgärder så att de återanvändbara matlådorna och deras lock roterar flera gånger.*

Den återanvändbara matlådan ska tillhandahållas av den som tillhandahåller maten oavsett om maten ska tas med eller ätas på försäljningsstället.”

Det finns undantag från detta krav och det är om förpackningen är helt gjord i obehandlat papper som inte fördröjer nedbrytningen. Det står om undantagen i paragraf 21 och 22 i samma förordning (SFS 2021:996).

”21 § Kraven i 17–20 §§ gäller inte den som på den svenska marknaden tillhandahåller dryck i en engångsmugg eller snabbmat i en engångsmatlåda om muggen eller matlådan helt består av papper eller kartong som inte har modifierats kemiskt på ett sätt som fördröjer nedbrytningen.

22 § Kraven i 17–20 §§ gäller inte den som på den svenska marknaden tillhandahåller dryck eller snabbmat i färre än 150 engångsmuggar och engångsmatlådor per dag som försäljningsstället är öppet.”

Från och med första januari 2024 får även tillsynsmyndigheter ta ut en miljöstraffavgift från verksamheterna på 10 000 kronor om de inte har flergångsförpackningar som alternativ till engångsförpackningar (Naturvårdsverket, 2024b; SFS 2021:996).

Den svenska förordningen grundar sig i EU-direktiv, bland annat i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv (2019/904) om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön, som beskriver medlemsstaternas ansvar att vidta åtgärder för att kraftigt minska förbrukningen av engångsplastprodukter. Det står även i direktivet att länderna ska fastställa mål och handlingsplaner för att nå sina mål. I Europeiska unionens officiella tidning (2019/904) publicerades ett förtydligande om vilka material och produkter som ska innefattas i målen. Regeringen fattade beslutet den tredje november 2021 om att införa EU-direktivet i svensk författningssamling (Regeringen, 2021). De beslutade även att Naturvårdsverket och Livsmedelsverket har ansvar att ta fram vägledning för hur lagen ska tolkas av kommuner, som ska utföra tillsyn (Regeringen, 2021).

Innan ett beslut kan fattas av regeringen skickas det ut på remiss till myndigheter, verksamheter och organisationer för att få feedback på förslaget. När detta förslag skickades ut på remiss var det blandade svar, vilket innefattade motstånd från livsmedelsverksamheter (Regeringen, 2020). Verksamheterna lade fram att förslaget inte var genomarbetat och kunde medföra större miljökostnader eftersom alla verksamheter då behöver ha dubbla uppsättningar av serveringsalternativ, både engångs- och flergångsförpackningar (Food folk, 2020). De tog även upp de höga ekonomiska kostnaderna för verksamheterna detta kommer medföra och det inte var rättvist mot restauranger eftersom de fick högre krav på sig än livsmedelsbutiker (Food folk, 2020). Företag som Tetra Pak (u.å.) anser att en övergångsperiod krävs för att kunna ställa om på ett hållbart sätt och inte bara

kassera oanvända förpackningar. Medan Svensk handel (2021) anser att konsekvensbeskrivningen inte var tillräcklig och vill att det görs tydligare undersökningar innan förordningen börjar gälla. Sveriges kommuner och regioner (2021) är av samma åsikt som Svensk handel att det är bristfällig konsekvensbeskrivning och att tillsynsvägledningen är i princip obefintlig. Organisationen Håll Sverige rent (2021) är positiva till att byta ut en del av engångsförpackningarna eftersom de kan leda till mindre nedskräpning och det är organisationens mål.

Befintlig vägledning

Livsmedelsverket har börjat att ta fram grundläggande vägledning för hur flergångsförpackningarna ska användas och vilka krav som ska uppfyllas enligt livsmedelslagstiftningen (SFS 2006:804), livsmedelslagen, och kontaktmateriallagstiftningen (Kontrollwiki, 2023). Vägledningen riktar sig främst till livsmedelsverksamheterna och kommunerna men inte verksamheterna ännu. Kraven på material och lokaler samt vilka risker som kan förekomma om förpackningarna behandlas på fel sätt tas upp samt tolkning och förtydligande av paragraferna. Mer ämnesspecifika vägledningar vad det gäller finansiering, efterlevnadsåtgärder och tillsyn kommer att publiceras på Naturvårdsverkets hemsida när de är färdiga (Livsmedelsverket, 2024).

Naturvårdsverket är den andra ansvariga vägledande myndigheten och har redan publicerat information på sin hemsida som innefattar stöd och information för att underlätta för verksamheterna (Naturvårdsverket, 2024b). Sidan har ordförklaringar och länkar till en andra sidor med vanliga frågor och praktiska exempel (Naturvårdsverket, 2024a).

Studier från andra länder

Detta är inte bara en fråga i Sverige, om hur miljö- och klimatpåverkan från livsmedelsverksamheter kan minskas utan det är aktuellt överallt i världen. Det har därför gjorts försök och studier i olika länder för att minska miljöpåverkan. Det har varit studier om exempelvis byta ut engångsförpackningar till flergångsförpackningar eller helt och hållet förbjuda plast. Det har gett blandade resultat beroende på strategi. Men det alla har gemensamt är visionen att uppnå cirkulär ekonomi och mindre avfall från förpackningar och snabbmatsrestauranger. Med hjälp av kunskapen från deras forskning kan den svenska lagen och vägledningen utvärderas och diskuteras senare i arbetet.

En studie i USA riktade sig mot konsumenters medvetna inköp av produkter i engångsförpackningar (Fischbach & Yaune, 2023). En informationsvideo om konsekvenserna av överkonsumtion av engångsprodukter visades för en del av deltagarna och den andra delen fick inte se videon. Deras konsumtionsvanor studerades över tid. Resultatet som Fischbach och Yaunes (2023) fick fram var att de som blivit informerade gjorde mer hållbara inköp och deras slutsats var att allmänheten behöver utbildas mer inom miljömedvetenhet och avfallshantering, helst redan i skolan.

I Kina infördes ett totalförbud mot engångsplastförpackningar inom snabbmatsrestauranger som inte fick den önskade effekten med minskad mängden avfall (Li et al., 2021). Det visade sig att restaurangerna och kunder inte vill avstå från att använda engångsprodukter på grund av kostnader och effektiviteten. För att denna lag skulle fullföljas skulle staten behöva övervaka alla restauranger hela tiden och de har de inte möjlighet till vilket ledde till att Li anser att det behövs andra påtryckningsmedel för att minska användningen av engångsförpackningar (Li et al., 2021).

En kostnadsanalys gjordes på ett campus i Kina där alla engångsartiklar helt byttes ut mot flergångsalternativ (Li et al., 2023). Det blev positiv nettonyttan för konsumenterna medan nettonyttan för universitetet och restaurangerna blev negativ. Detta går att lösa genom att justera priserna på produkter samt att universitetet börjar ta betalt för att ta hand om förpackningsavfall från restaurangerna. Det skulle alltså kunna bli positiv nettonyttan även för verksamheterna i längden om prissättningen blir rätt (Li et al., 2023).

Gallego-Schmid, Mendoza och Azapagic vid Manchester universitet (2019) gjorde en jämförelse av miljöpåverkan av engångsförpackningar från take-away-restauranger av materialen aluminium, polystyren och polypropylen samt med återanvändbara förpackningar. Studien visade att förpackningen med lägst klimatpåverkan var polystyren och inte flergångsförpackningar om de inte används 3–39 eller 16–208 gånger, beroende på material. Det går emot EU:s mål om cirkulär ekonomi när det visar sig att en engångsprodukt har lägre klimatpåverkan än en produkt som går att återanvända (Gallego-Schmid et al., 2019). Det görs tester på att ta fram engångsmaterial av jordbruksavfall, exempelvis majsskal, och det kan bli ett attraktivt alternativ till plast och papper (Castrillón et al., 2021).

En studie i Kanada visade att snabbmatskonsumenter gärna vill att förpackningarna ska ha en lägre miljöpåverkan eller att flergångsförpackningar används i stället, dock är de inte villiga att betala extra för en återanvändbar förpackning (Walker et al., 2021). Med denna data drar Walker et al. (2021) slutsatsen att det krävs andra styrmedel för att Kanada ska uppnå sitt mål med noll plastavfall.

Slutsatserna som går att dra utifrån artiklarna är att konsumentmotivationen mot hållbarare förpackningar finns men att konsumenterna inte vill betala extra eller bli tvingade att lämna tillbaka flergångsförpackningar (Li et al., 2021; Walker et al., 2021). Det är inte heller helt ekonomiskt försvarbart för restaurangerna ännu heller

(Li. et al., 2023). Det krävs mer än ett totalförbud mot engångsförpackningar (Li. et al., 2021) men att engångsförpackningar inte alltid är det sämsta valet miljömässigt (Gallego-Schmid et al, 2019). Det pågår alltså arbete och studier över hela världen hur snabbmats- och take-away-restauranger kan leverera sin mat i mer hållbara förpackningar men den ultimata strategin har inte utvecklats ännu.

Syfte och frågeställningar

Syftet med det här arbetet är att göra en nulägesanalys av vad kommuner och vägledande myndigheter har gjort och anser om paragraferna 17–20 i förordningen om engångsprodukter (SFS 2021:996). Det här arbetet syftar också till att ge större förståelse av förordningen och om vägledningen som redan finns har varit tillräcklig. Det är en undersökning av implementeringen, framtagande av rutiner för tillsyn och sammanställning av information på myndigheter och riktar sig därför till både tillsyns- och vägledande myndigheter. Det främsta målet är att öka förståelsen för varför paragraferna har stiftats och hur de ska implementerats. Ett annat mål är att ta reda på vad förordningen kan medföra för att uppnå miljö- och klimatmålen både nationellt och på EU-nivå. Arbetet är även för att informera om svårigheterna med att implementera nya förordning samt hur väl de tas emot av både myndigheter och verksamheter. Det är viktigt för att kunna underlätta för implementering av nya lagar i framtiden när det finns kunskap om tidigare författningar.

Frågeställningarna som kommer att besvaras är:

- Hur ser kunskapsläget hos kommunerna ut idag och hur långt har de kommit i sitt arbete samt vilken information saknar de?
- Hur har Livsmedelsverket och Naturvårdsverket bidragit vid implementeringen och är deras vägledning tillräcklig?
- Kommer förordningen medföra miljönytta?

Hypoteser

Första hypotesen är att det kommer att ta lång tid att implementera de nya paragraferna för både tillsynsmyndigheter och verksamheter eftersom den kräver stora förändringar för speciellt restauranger, vilket kostar både pengar och tid.

En andra hypotes är att tillsynsmyndigheterna inte har tillräckligt med kunskap för att använda de nya bestämmelserna om kravet på flergångsförpackningar. Detta kommer vara ett större problem för mindre kommuner som säkert kommer att vänta med att börja utföra tillsyn i sina kommuner tills de har fått vägledning från

myndigheter eller större kommuner, som har större möjlighet att ta fram rutiner då de har mer resurser och arbetskraft.

En tredje hypotes är att myndigheterna kommer vara positiva till omställningen från engångsförpackningar till flergångsmaterial, eftersom det kommer kräva mindre arbete för kommuner för att städa upp nedskräpningen av engångsförpackningar samt minskad mängd avfall, då inte alla förpackningar slängs efter en användning utan kan användas flera gånger.

Miljövetenskaplig koppling

Miljövetenskap är tvärvetenskapligt och handlar om både juridik och naturvetenskap, så som biologi, ekologi och kemi. Detta arbete kommer använda kunskap och källor från alla olika områden. Juridiken kommer vara en grundpelare i och med att det är en utvärdering och fördjupning av kunskapen om nya paragrafer i en förordning i svensk lagstiftning. De naturvetenskapliga ämnena kommer användas vid utvärderingen och diskussionen om vilka effekter förordningen kan få på miljö- och hållbarhetsarbetet i och med att det kommer handla om nedskärning i naturen, vilka ämnen som används i förpackningarna och hur detta påverkar naturen och planeten i stort. Samhällsnyttan med arbetet är att det ger myndigheter mer klarhet i vad som gäller angående förordningen om engångsförpackningar.

Metod

Den metod som användes i den här undersökningen för att få fram empiriskt material och data var semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer är att huvudfrågor bestäms på förhand och följdfrågorna är baserade på svaren som ges vid intervjun (Lantz, 2013). Den här formen av intervju valdes för att ämnet på intervjuerna är bestämt men beroende på vad respondenterna svarar kan frågorna komma att anpassas samt att det är en bra modell när flera svar jämförs (Lantz, 2013). Det är en rimlig metod för att svara på forskningsfrågorna eftersom de kräver utvecklade svar från de som blir intervjuade.

Enligt Hennink och Kaiser (2022) krävs det 10–17 intervjuer för ett pålitligt resultat men det ryms inte inom detta arbete, och därför valdes tre skånska kommuner ut i varierande storlek. Kommunerna som valdes ut var Båstad, Lomma och Malmö kommun. De valdes på grund av att de varierar i storlek och potentiellt har kommit olika långt i att implementera den nya förordningen. En annan anledning var deras ranking på *Aktuell hållbarhets kommunranking över miljöanpassade kommuner enligt miljöbarometer* (Aktuell hållbarhet, 2023). Malmö och Lomma är högt rankade kommuner (Malmö har ranking två och Lomma har ranking 12 för år 2023) och Båstad ligger ungefär i mitten (placering 100 för år 2023). Kommuner med hög ranking har troligtvis kommit längre i sitt arbete då de lägger mer resurser på miljöfrågor och implementering av nya hållbarhetsförordningar, medan en kommun i mitten på listan representerar en genomsnittlig kommuns arbete.

Livsmedelsinspektörer intervjuades om sitt arbete med framtagandet av rutiner för tillsyn enligt förordningen, om vägledningen har varit tillräcklig och deras tankar kring den potentiella miljönyttan (se bilaga 1). En av frågorna var om de hade några oklarheter eller funderingar som de vill framföra till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket. På grund av tidsbrist gjordes två av intervjuerna skriftligt, genom att frågorna och svaren skickas via mejl, varav den ena kompletterades med ett kortare telefonsamtal för förtydligande av svaren. En intervju gjordes fullständigt muntligt.

Kommunernas svar användes som grund till frågorna som skickades via mejl till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket (se bilaga 2). Svaren från samtliga intervjuerna var det empiriska materialet i detta arbete vilket diskuteras och jämförs med resultat från undersökningar och rapporter från andra länder i senare delar av rapporten.

Tematisk analys användes som metod för bearbetning av resultaten, vilket är en kvalitativ metod för analys av svar från intervjuer då kvalitativa data har samlats in vid intervjuerna (Lantz, 2013).

Avgränsningar

För att arbetet inte skulle bli för stort avgränsades det till myndighetsinformation, alltså vägledningar och information vid inspektioner. Därför intervjuades inga verksamheter. Alla kommuner i Sverige kontaktades inte på grund av tidsbrist, då informationen skulle analyseras innan frågorna sammanställdes och skickades till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket.

Etisk reflektion

När det gällde forskningsetik refereras all information till förstahandskällorna för att ingen annans arbete skulle stjälas eller plagieras. Vid intervjuer nämndes inga personer vid namn eftersom det var deras yrkesroll som anställd hos myndighet som var relevant, inte deras personliga åsikter, detta i linje med EU-förordningen (2016/679) om GDPR. Namnen på kommunerna nämndes inte heller i resultatet för att hålla det anonymt. Dock är det inte bara positivt med anonymitet i och med att det tar bort transparensen från myndigheterna och det går emot att allmänheten ska ha insyn i myndighetsarbete. Samtycke frågades också om vid intervjuerna. Vid intervju i person fick de skriva på en samtyckesblankett om att deras svar fick användas i arbetet. Vid intervju via telefon gavs samtycke muntligt och via mejl frågades de om samtycke innan frågorna skickades.

Resultat

Kommuner och vägledande myndigheter, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket, intervjuades för att få reda på hur långt de har kommit i sitt arbete att ta fram handledning och vägledning angående paragraferna 17–20 i förordningen (SFS 2021:996) om engångsförpackningar. Kommunerna fick svara på frågor om hur de arbetar med förordningen, vad de har fått för respons från verksamhetsutövare samt deras tankar kring den potentiella miljönyttan, tabell 1. Naturvårdsverket och Livsmedelsverket frågades även om hur arbetet för att ta fram själva förordningen har gått till, tabell 2.

Tabell 1: Tabellen visar kommunernas svar på frågorna där frågorna är indelade i kategorierna kunskapsläget, implementering och övrigt. I kategorin övrigt hamnar frågor som inte riktigt passar in i de andra kategorierna.

Frågor	Kommun A	Kommun B	Kommun C
Kunskapsläget			
Känner kommunerna till att lagen har börjat gälla?	Ja, men har inte satt sig in i den helt på grund av andra förändringar i lagstiftningen under samma period, som exempelvis avfallslagstiftning och omklassningen.	Ja, håller på att söka och sammanställa information, informera verksamheterna och ta fram rutiner.	Ja, håller på att söka och sammanställa information, informera verksamheterna och ta fram rutiner.
Är informationen som finns tillgänglig tillräcklig?	Tycker att det är en svår fråga gällande tillsyn då det inte bara är en livsmedelsfråga utan handlar om avfall och miljöskydd också.	I vägledningen finns ingen information om hur det ska fungera rent praktiskt speciellt när det handlar om retursystemen.	Informationen som finns tillgänglig är god men kommer alltid upp frågor om tolkning och svårt att veta hur retursystem och pantavgifter ska fungera.

Frågor	Kommun A	Kommun B	Kommun C
Är vägledningen från myndigheterna tillräcklig?	Tycker att det behövs mer information och vägledning innan tillsyn kan göras regelrätt.	Vägledningen är inte helt fullständig utan känner att det hela är skapat lite för snabbt.	Det finns viss vägledning på myndigheternas hemsidor i vissa frågor, men kan komma klurigare frågor från verksamheterna som inte finns med. Det har bra länkar mellan varandras vägledningar men var för sig är de inriktade på sitt ämnesområde.
Implementering			
Har kommunerna tagit fram rutiner?	Inte tagit fram några rutiner för den här förordningen ännu.	Håller på med informationssamm anställning och tar fram rutiner i samråd med andra kommuner.	Håller på att ta fram rutiner för tillsyn och informationsmaterial som ska skickas ut till samtliga verksamheterna.
Har verksamheterna informerats om att förordningen har börjat gälla?	Skickade ut informationsbrev till alla verksamheter i början av året.	Vid frågor har de informerat vad de vet och håller på att sammanställa begriplig och pedagogisk skriftlig information som ska skickas ut till samtliga verksamheterna.	Försökt informera om frågan vid ordinarie tillsyn och ska skicka ut pedagogisk information när den är färdig.

Frågor	Kommun A	Kommun B	Kommun C
Hur vet ni vilka verksamheter som innefattas?	Kan använda information från vanliga tillsynen för att identifiera verksamheterna.	Kollar upp det vid ordinarie inspektion.	Försöker kolla under ordinarie inspektion, annars hoppas på att verksamheterna följer förordningen utan kommunala påtryckningar som föreläggande och sanktionsavgifter.
Hur har informationen mottagits av verksamheterna?	Har inte utvecklat rutiner eller varit ute i verksamheterna och pratat med dem ännu så har inte fått någon respons.	Verksamhetsutövrarna har inte varit vare sig positiva eller negativa till just den här lagförändringen utan de är negativa till att lagstiftningen förändras hela tiden.	Varken positiva eller negativa utan mer att de inte har vetat om att förordningen har börjat gälla men de finns en del som bara accepterade och började leta efter lösningar men det är inte alla.
Vilka är de vanligaste frågorna ni har fått?	Vad som räknas som en enhet i förhållande till antal sålda förpackningar.	Hur återtagandet av muggar och förpackningar ska gå till och hur retursystemen får se ut.	Om retursystemen som har utvecklats uppfyller lagstiftningen, hur de ska få plats med diskutrymme i sina befintliga lokaler och om de faller in under undantagen.
Vilka är de största svårigheterna ni har stött på?	Har inte börjat utveckla rutiner för tillsyn så tog inte fram några svårigheter ännu.	Svårt att hinna med kontrollen av detta vid de vanliga inspektionerna utan att få mer tid för tillsyn. Ännu en svårighet är hur det ska gå till om verksamheterna inte följer	Svårt att implementera i verkligheten när det är helt upp till branschen att utveckla retursystem och konsumenterna att bestämma hur stort genomslaget blir.

		bestämmelserna.	
--	--	-----------------	--

Frågor	Kommun A	Kommun B	Kommun C
Övrigt			
Tankar kring miljönyttan	Tror absolut att det kan finnas en möjlighet att det minskar miljöpåverkan lite och hoppas att skillnaden blir så pass stor att de väger upp för produktionen av flegångsartiklarna.	Tror genomslaget inte blir så stort för det nog inte är så många som vill gå tillbaka till samma ställe och lämna tillbaka förpackningarna man köpt som take-away.	Miljönyttan kommer till priset av livsmedelssäkerheten och mycket upp till konsumenterna om hur stor nyttan blir. Det är också svårt att veta om miljöpåverkan för flegångsförpackningar kommer att bli mindre än om miljömärkta pappförpackningar används.
Tankar kring minskning av antalet engångsförpackningar	Tror inte att det kommer minska mängden skräp som slängs utomhus, då misstanken är att människor som slänger skräp utomhus inte är de som kommer att välja flegångsartiklar.	Tror att antalet kommer att minska med tiden men just nu med inga centrala retursystem blir det svårare då konsumenter inte vill gå tillbaka och lämna in sin förpackning speciellt om de köper take-away.	Det är helt upp till konsumenterna hur många flegångsförpackningar som kommer att användas samt att verksamheterna får ta ut pantavgifter för flegångsprodukter vilket kan medföra att antalet engångsförpackningar inte minskar så mycket.
Tankar kring hur tillsynen kommer fungera	Har inte börjat arbetet med tillsyn ännu.	Kan bli svårt att hinna med denna tillsyn också på ordinarie tillsynstid.	Hoppas att de flesta följer förordningen utan föreläggande och sanktionsavgifter.
Hur har kontakten med myndigheterna varit?	Har inte kollat på det.	Svårt att kontakta Livsmedelsverket via Kontrollwiki,	Svårt att ställa frågor, önskemål om ett gemensamt forum

		kan ställa frågor men får inga svar.	för alla kommuner att ställa frågor och läsa varandras svar.
--	--	--------------------------------------	--

Tabell 2: Den här tabellen visar hur Naturvårdsverket och Livsmedelsverket svarade på frågorna. Som ni kan se i tabellen gav Livsmedelsverket inte svar på alla frågor då de anser att det är Naturvårdsverket som är den ansvariga myndigheten.

Frågor	Naturvårdsverket	Livsmedelsverket
Hur gick arbetet till för att ta fram förordningen och vägledningen?	Det är framtaget av Regeringskansliet som tog fram förordningen som gjorde en utredning som går att läsa om i en artikel på deras hemsida (Regeringen, 2021). Framtagandet av vägledningen var tidskrävande då det är en omfattande lagstiftning och arbetade med referensgrupper för att skapa en ökad förståelse om vad vägledningen behöver innehålla.	Regeringsuppdraget drevs av både Livsmedels- och Naturvårdsverket och de skulle tillsammans med berörda aktörer ta fram vägledning.
Är det många frågor som har skickats till er?	Ja, en hel del och många som har varit bra.	Det är främst frågor till Naturvårdsverket och Livsmedelsverket har bara en liten del av ansvaret, det mesta ligger under Miljöbalken.
Kommer en minskad användning av engångsförpackningar ske i och med denna förordning?	Tror inte att minskningsmålet kommer att nås med hjälp av denna förordning då det är en svag lag och upp till konsumenterna att välja.	Fråga för Naturvårdsverket.
Varför är förordningen inte påtvingande direkt?	En anledning är att det är en stor förändring och då inte ville göra den för strikt från början men sett i efterhand hade ett förbud mot engångsförpackningar vid konsumtion på plats varit ett bra alternativ.	Fråga för Naturvårdsverket.

Frågor	Naturvårdsverket	Livsmedelsverket
Finns det vägledning för vilka förpackningar som faller under undantaget?	Vägledning finns för hur material som faller in under undantag identifieras men går inte att skapa listor då de snabbt blir inaktuella då nya material utvecklas och inte finns med på listan.	Fråga för Naturvårdsverket.
Får verksamheter ta ut pantavgifter?	Ja, det är tillåtet och finns ingen gräns på hur hög den får vara.	Fråga för Naturvårdsverket.
Går det att skapa forum för kommunerna att ställa frågor?	Det finns en arbetsgrupp som jobbar med olika aktörer och är öppen för förslag men nu uppdateras vägledningar utefter frågorna som kommer in.	Fråga för Naturvårdsverket.

Sammanfattning av resultat

Kommunerna berättade under intervjuerna att de har kommit olika långt i sitt arbete med sammanställning av information och framtagandet av rutiner. Mängden resurser och tid som lagts på arbetet med förordningen varierar. Svaren från kommunerna hade både likheter och skillnader, se tabell 1. En sak som alla var överens om var att de känner till lagen och har ambitionerna att ta fram vägledning och informationsmaterial till verksamheterna i sin kommun. De alla tror även att med tiden kan förändringen medföra miljönytta, men i nuläget kommer den inte räcka för att nå målet med att halvera antalet engångsförpackningar som sätts på marknaden 2026 jämfört med 2022. Exempel där kommunernas svar skiljer sig åt är vad de ser som de största svårigheterna och vad som har varit svårast hittills, se tabell 1.

Naturvårdsverket och Livsmedelsverket intervjuades också för att få de vägledande myndigheternas synvinkel på implementeringen och åsikter om förordningen, se deras svar i tabell 2. Livsmedelsverket svarade inte på alla frågor då de anser det vara Naturvårdsverket som är ansvarig myndighet för de flesta av frågorna.

Diskussion

Resultatanalys

Resultaten i den här studien har en samhällig relevans genom att det berör människor i deras vardagliga liv då det säljs över 1,5 miljarder engångsmuggar och förpackningar om året bara i Sverige (Naturvårdsverket, 2024a). Det krävs förändring för att minska detta antal och denna förordning, SFS 2021:996 om engångsförpackningar, är ett försök till en sådan minskning och förhoppningarna är att det ska bidra till lägre klimatpåverkan från livsmedelsverksamheterna och mindre avfall då förpackningarna inte slängs efter en användning utan kan diskas och återanvändas.

Kunskapsnivån hos kommunerna kring förordningen 2021:996 om engångsprodukter varierar beroende på hur mycket tid och resurser de har lagt ner på att ta fram rutiner för denna förordning. Det finns olika förklaringar till prioriteringarna som kommunerna gör i resursfördelning. En förklaring kan vara politisk, att de budgeterar mer för frågor som invånarna i kommunen anser är viktiga för att det ger fler röster i nästkommande val. En annan förklaring kan vara hur mycket resurser kommunen har att arbeta med från början, både i form av pengar och arbetskraft.

Svårigheterna som kommunerna verkar möta är inte brist på kunskap eller information utan hur de ska tolka lagen på korrekt och rättvist sätt. Det kan handla om vilka verksamheter eller material som faller in under undantaget, som gör det svårt för myndigheterna att veta vilka verksamheter de ska ställa krav på. Kommunerna har inte tillräckligt med resurserna för att göra beräkningar för varje verksamhet, eller testa att kompostera varje enskild pappersförpackning för att se om de är godkända. Dessa beräkningar och tester kostar både tid och pengar vilket inte är något kommunerna har, deras förhoppningar är att verksamheterna ska följa förordningen utan påtryckningar i form av föreläggande och miljöstraffavgifter. Ansvaret för att utveckla retursystem och flergångsförpackningar ligger helt på branschen vilket också försvårar kommunernas tillsynsarbete då de inte vet vad de ska titta efter när de kommer ut till verksamheterna och de kan se olika på beroende på verksamhet. Det kan därför bli svårt för kommunerna att göra korrekta och rättssäkra bedömningar om de inte har tydlig vägledning för vad som är en godkänd förpackning och hantering av förpackningarna och det är här som Livsmedels- och Naturvårdsverket behöver hjälpa till. Det behöver finnas tydliga vägledningar för

kommunerna om vad de ska titta på under sin tillsyn så att kraven på restauranger och livsmedelsverksamheter kan vara samma i hela landet, då det ska ställas samma krav oberoende vilken kommun som man befinner sig i. Kommunerna hade önskat mer kontakt med de vägledande myndigheterna för att kunna ställa frågor och få hjälp i hur de ska utföra sin tillsyn.

Miljönyttan som den här förordningen är tanken att ge är kommunerna tveksamma om då de anser att det är en svag lag och att det antagligen finns bättre sätt att uppnå lägre klimatpåverkan från restauranger då i detta fall blir helt upp till konsumenterna om flergångsförpackningar kommer att användas. De senaste åren har många företag gått över från plast- och frigolitförpackningar till papper och nu blir de tvungna att köpa in ännu en form av förpackning som först måste tillverkas och sedan diskas och förvaras på ett livsmedelssäkert vis vilket kan medföra kostnader för både företagen och miljön. Det borde finnas bättre och mer effektiva sätt att komma till en hållbarare restaurangverksamhet då konsumenter helst inte vill betala extra för en annan form av förpackning och inte känna sig bundna att gå tillbaka till samma restaurang som de köpte maten ifrån om de är på resande fot (Walker et al, 2021). Det har gjorts tester på att använda avfallsprodukter från jordbruk, som till exempel skalen från fodermajs, som råmaterial till papper- eller kartongliknande material som kan användas till förpackningarna istället för vanligt trä eller plast (Castrillón et al., 2021). Användningen av majsskal till förpackningarna skulle minska klimatpåverkan då en avfallsprodukt används som råmaterial vilket gör att avfallsmängden minskar och take-away-restauranger kan fortsätta sälja mat i engångsförpackningar.

Hypotesanalys

Den första hypotesen, om att det tar lång tid att implementera en ny förordning, stämde ganska väl överens med vad kommunerna berättade om sitt arbete. De berättade att de inte har börjat göra tillsyn, eftersom de först måste lära sig själva vad den nya förordningen innebär och sedan informera verksamhetsutövarna om de nya kraven. Det tar alltså fler månader innan tillsyn kan påbörjas och för de flesta kommer de då börja utföra lagenlig tillsyn i höst, mer än ett halvår efter att förordningen börjat gälla. En annan anledning till att det tar lång tid att implementera är för att det är upp till branschen att utveckla fungerande retursystem för smutsig disk och det är en svårighet som många inte vet hur de ska lösa då de har små lokaler och inte har behövt ta hand om smutsig disk tidigare så de har inga utrymmen utformade för förvaring av den smutsiga, blöta eller rena disken. Det kan även bli dyrt för verksamheterna och speciellt för de mindre verksamheterna då de blir tvungna att köpa in nya förpackningar och ha dubbla system och detta kan

göra att företagarna inte blir samarbetsvilliga till omställningen och det försvårar för tillsynsarbetet också.

Den andra hypotesen om att kunskapen är för låg hos tillsynsmyndigheterna stämmer delvis. Kommunerna anser att deras kunskapen om förordningen är tillräcklig men när det kommer till implementering och tillsyn är det bristande, då det är svårt att veta vad de ska titta efter när alla verksamheter får komma på egna lösningar för retursystem. Några oklarheter som kommunerna gärna hade velat få svar på från vägledningen är bland annat vilka verksamheter och material som faller in under undantaget, hur de ska identifieras och hur bestämmelserna kring pantavgifter ser ut. En tanke om att pantavgifterna kan bli ett kryphål för verksamheterna som inte är positiva till ännu en ny livsmedelsförordning som kräver en omställning.

Myndigheterna ser att lagen är ambitiös och har en bra grundtanke med att minska förbrukningen av engångsförpackningar men de är osäkra på om detta kommer vara rätt sätt för att nå dit då så pass mycket ansvar läggs på branschen och konsumenterna att bestämma hur det ska gå till och hur stor miljönyttan kommer bli. Det finns många andra sätt för att minska miljökostnaderna från take-away-förpackningar, som till exempel vilket material de är tillverkade av. Man skulle kunna använda avfallsprodukter från jordbruket, som till exempel skalor från majscolvar som har testats (Castrillón et al., 2021) och skulle kunna vara ett alternativ. De tror inte att de flesta konsumenterna kommer att välja flergångsförpackningar speciellt inte om de kostar extra och detta såg man vid studien i Kanada att kunderna ville att förpackningarna skulle ha en lägre miljöpåverkan men de själva ville inte betala extra (Walker et al, 2021) och det är nog samma här i Sverige. Håll Sverige Rent (2021) skrev i sitt ”remissvar” att de hoppas att med den här förordningen ska det bli en minskning av nedskräpning och snabbmatsförpackningar i naturen, vilket nämndes vid en intervju också:

”tror jag inte att det kommer minska mängden skräp som släng utombus. Min misstanke är att människor som slänger skräp utombus inte är de som kommer att välja flergångsartiklar.”

Den här förordningen ställer inte tillräckligt höga krav för att den ska ge den önskade miljönyttan samt göra det möjligt att nå målet med halverat antal engångsförpackningar till 2026 jämfört med 2022. En av de främsta anledningarna till detta är att ansvaret ligger på verksamheterna och konsumenterna och inte finns tydliga regler att följa. Det skulle krävas mer distinkt lagstiftning och nationella bestämmelser för att få verksamheter att samarbeta med varandra i den här frågan.

Felkällor

Den felkälla som kan ha påverkat resultatet mest negativt är att alla intervjuer inte gjordes på samma sätt, vissa utfördes muntligt och en del skickade in svar skriftligt på mejl. Det som är negativt med det är att det blir en variation i svaren då följdfrågor inte går att ställa på samma sätt via mejl. Det hade därför varit bättre att alla intervjuer gjordes muntligt i person eller med videosamtal. En annan felkälla är också att det var för litet antal kommuner som tillfrågades vilket inte gav en korrekt bild av det nuvarande kunskapsläget. Det hade därför varit bättre om fler kommuner från hela Sverige intervjuades för att få en bredare bild av hur kunskapsläget ser ut i hela landet och för att se om det är skillnader i implementering i landet och mellan olika kommuner med olika miljöranking.

Förbättring av studien

För att få ett säkrare och mer trovärdigt resultat skulle det vara mer lämpligt att intervjua fler eftersom tre kommuner inte ger en helt representativ bild av kunskapsläget i landet samt att kunskap och åsikter inte kommer med om. Enligt Hennink och Kaiser (2022) krävs det mellan nio och 17 intervjuer för att få ett trovärdigt resultat. Samtliga intervjuer skulle också behöva göras muntligt för att ha möjligheten att ställa följdfrågor och få djupare och mer utvecklade svar. Ett annat alternativ hade varit att skicka ut enkäter till kommuner i hela Sverige för att få information från hela landet och en spridning i ranking på listan över hållbarhetsanpassade kommuner. Detta hade gett ett säkrare resultat genom att fler svarade på frågorna och kunde komma berätta om sina åsikter vilket ger mer data.

Fortsatta studier

En utveckling av den här studien skulle kunna vara att intervjua fler kommuner med en större spridning både geografiskt och ranking i miljöanpassade kommuner. Det skulle ge en bredare bild av hur kunskapsläget ser ut i hela landet och om det förekommer skillnader över landet. Det hade även varit intressant att följa upp denna studie om ett halvår eller ett år för att se hur arbetet fortskrider och om implementeringen går enligt plan. En utvärdering av den önskade miljönyttan hade även varit intressant att undersöka när implementeringen av förordningen är klar. En helt annan studie som också skulle kunna göras är att rikta in sig på livsmedelsverksamheterna, hur de tänker att de ska lösa retursystemet och vad de anser om den nya förordningen.

Slutsats

Kommunerna har idag kunskap om vad som står i paragrafer 17–20 i förordning 2021:996 om engångsförpackningar, men behöver mer hjälp från de vägledande myndigheterna om tolkning av förordningen samt undantagen fungerar. De håller på att samla in information och sammanställa det till verksamheterna för att underlätta deras arbete och berätta för dem vad de behöver göra för att följa lagen på ett korrekt sätt. Det krävs mer arbete innan förordningen kan användas fullt ut för att det förekommer fortfarande oklarheter om hur implementeringen ska fungera samt att det är mycket upp till branschen och verksamhetsutövarna om hur den kommer fungera i praktiken, vilket i sin tur försvårar kommunernas arbete.

Det finns en hel del som talar emot att förordningen inte får det genomslag som Regeringen och myndigheterna hoppas på. Den första svårigheten är att det är upp till verksamheterna att komma på och utveckla retursystem som ska ha en låg miljöpåverkan samtidigt som det är livsmedelssäkert vilket kan dra ut på tiden innan den är i full användning. Det är även tveksamt hur stor miljönytta som förordningen kommer medföra. En anledning till att förordningen inte uppfyller målen är att det är för ambitiösa mål och för svag lagstiftning. Förarbetet med hur retursystemen för muggar och förpackningar borde ha arbetats igenom bättre och inte vara upp till varje enskild verksamhet att utveckla, samt att det inte borde vara helt upp till kunderna att välja vilken förpackning de vill ha. Det är även inte säkert att alla flergångsförpackningar är ett bättre alternativ miljömässigt då de är tvungna att användas tillräckligt många gånger eftersom materialet som de är tillverkade av har en högre miljöpåverkan än miljömärkt papper eller något liknande växtbaserat material.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Birgitta Åsman som har hjälpt och guidat mig igenom hela processen av arbetet. Jag vill även tacka alla som ställde upp på intervju. Jag riktar också ett stort tack till min pluggkompis Ella för motivation och hjälp med att svara på mina frågor. Ett tack ska jag även rikta till Julina och Margarita som har funnits med mig genom hela utbildningen. Utöver vill jag tacka mina bästa vänner Emma och Emma för att funnits där för mig under hela arbetet. Jag tackar även mina föräldrar för att det eviga stödet varje dag när jag suttit hemma och skrivit. Sist vill jag tacka min pojkvän för allmänt hjälpt mig på många sätt under arbetets gång.

Referenser

Aguilar, C. M. G., Álvarez, B. E. A. & Castrillón, H. D.C. (2021, juli). Circular Economy Strategies: Use of Corn Waste to Develop Biomaterials. *Sustainability*. 2021, 13(15), 8356. <https://doi.org/10.3390/su13158356>

Aktuell Hållbarhet. (2023, 18 oktober). Resultat 2023. <https://kommunrankning.miljobarometern.se/resultat/>

Azapagic, A., Gallego-Schmid, A., & Mendoza, J. M. F. (2019, februari). Environmental impact off takeaway food containers. *Journal of Cleaner Production* (211). p 417-427. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.11.220>

Chen, Y., Li, K., Liu, J., Mu, X., & Zhang, L., (2021, juli). Online Food Delivery Platforms and Restaurants' Interactions in the Context of the Ban on Using Single-Use Plastics?. *IEEE ACCESS* ,9, (Artikel e96210–20). <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2021.3095296>.

Directive (EU) 2019/904 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment (Text with EEA relevance), 155 OJ L § (2019). <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj/eng>.

Fischbach, S., & Yauney, B. (2023, februari). Social Cognitive Theory and Reciprocal Relationship: A Guide to Single-Use Plastic Education for Policymakers, Business Leaders and Consumers. *SUSTAINABILITY* 15, (5:3946). <https://doi.org/10.3390/su15053946>.

Food folk. (2020, 15 mars). *REMISSYTTRANDE Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*. <https://www.regeringen.se/contentassets/af5bd8026ec545fa967abbad1cf36d03/mc-donalds-sverige.pdf>.

Hennink, M., & Kaiser, B. N. (2022, januari). Sample sizes for saturation in qualitative research: systemic review of empirical tests. *Social Science & Medicine*, 292, (114523). <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.114523>

Håll Sverige rent. (2021, 15 mars). *Yttrande: Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*. <https://www.regeringen.se/contentassets/af5bd8026ec545fa967abbad1cf36d03/hall-sverige-rent.pdf>

Kommissionens tillkännagivande — *Kommissionens riktlinjer om plastprodukter för engångsbruk i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv* (EU) 2019/904. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj/eng>

Kontrollwiki. (2023, 24 maj). *Återanvändbara muggar och matlådor vid servering*. <https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/812/ateranvandbara-muggar-och-matlador-vid-servering>

Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*. (3:e uppl., Vol. 1) Studentlitteratur. ISBN 978-91-44-08123-6

Li, R., Su, H., Wang, H., Wang, Q., & Zhou, Y. (2023, februari). Cost-Benefit Analysis of Reusable Takeaway Food Containers Usage: A Case on Campus in China. *ENVIRONMENTAL SCIENCE AND POLLUTION RESEARCH*, 30(17), 50002–500012. <https://doi.org/10.1007/s11356-023-25884-y>.

Livsmedelsverket. (2024, 25 mars). *Ny lagstiftning - restauranger och kaféer måste erbjuda mat och dryck i återanvändbara matlådor och muggar i stället för engångs kärler*. <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/press/nyheter/pressmeddelanden/ny-lagstiftning-restauranger-och-kafeer-maste-erbjuda-mat-och-dryck-i-ateranvandbara-matlador-och-muggar-i-stallet-for-engangskarler>.

Naturvårdsverket. (2024b, 25 mars). *Erbjuda servering i återanvändbara muggar och matlådor*. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/plast/erbjuda-servering-i-ateranvandbara-muggar-och-matlador/>.

Naturvårdsverket. (2024a, 25 mars). *Frågor och svar om kraven att erbjuda servering i återanvändbara muggar och matlådor*. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/plast/erbjuda-servering-i-ateranvandbara-muggar-och-matlador/fragor-och-svar-om-kraven-att-erbjuda-servering-i-ateranvandbara-muggar-och-matlador/#E-249740626>.

Om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv (ESS 2016:579). EU. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

Regeringen. (2020, 15 december). *Remiss av promemorian genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*. <https://www.regeringen.se/remisser/2020/12/remiss-av-promemorian-genomforande-av-eus-engangsplastdirektiv-och-andra-atgarder-for-en-hallbar-plastanvandning/>

Regeringen. (2021, 3 november). *Hållbar användning av engångsplast – frågor och svar*. <https://www.regeringen.se/artiklar/2021/11/hallbar-anvandning-av-engangsplast---fragor-och-svar/>

SFS (2006:804). *Livsmedelslag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/livsmedelslag-2006804_sfs-2006-804/

SFS (2021:996) *Om engångsprodukter*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2021996-om-engangsprodukter_sfs-2021-996/.

Svensk handel. (2021, 15 mars). *Remissyttrande Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*. <https://www.regeringen.se/contentassets/af5bd8026ec545fa967abbad1cf36d03/svensk-handel.pdf>

Sveriges kommuner och regioner. (2021, 11 mars). *Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*. <https://www.regeringen.se/contentassets/af5bd8026ec545fa967abbad1cf36d03/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf>

Tetra Pak. (u.å.). *REMISSVAR Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning Tetra Paks rekommendationer*. <https://www.regeringen.se/contentassets/af5bd8026ec545fa967abbad1cf36d03/tetra-pak.pdf>

Walker, T., R., McGuinty, E., Charlebois, S., & Music, J. (2021, mars). Single-Use Plastic Packaging in the Canadian Food Industry: Consumer Behavior and Perceptions. *HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES COMMUNICATIONS* 8, (1:80). <https://doi.org/10.1057/s41599-021-00747-4>.

Intervjufrågor till kommuner

- Känner ni till de nya paragraferna 17–20 i förordningen 2021:996 om engångsförpackningar?
- Hur bra koll skulle du säga att ni har på hur ni ska utföra tillsyn vad gäller de nya paragraferna 17–20 i lagen 2021:996 om engångsförpackningar?
- Har ni tillräcklig vägledning från Livsmedelsverket och Naturvårdsverket om vad lagen handlar om?
- Hur hjälpsamma har Livsmedelsverket och Naturvårdsverket varit med vägledning?
- Finns det möjlighet att ställa frågor till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket för att få hjälp med att skapa rutiner?
- Hur vet ni vilka verksamheter som faller in under de nya bestämmelserna eller hur ska ni få reda på vilka som faller in under bestämmelserna och vilka som faller in under undantaget?
- Har ni några rutiner för tillsyn, om ja, hur ser de ut?
- Hur har ni arbetat med att ta fram rutinerna?
- Ser ni några svårigheter med att tillämpa de nya paragraferna? Vilka i så fall?
- Har ni varit ute i verksamheterna och informerat om de nya kraven? Hur har det mötts av verksamhetsutövare?
- Vilka är de vanligaste frågorna ni har fått från verksamhetsutövarna?
- Vad tror ni om lagen? Kommer den ha effekt för minskat antal engångsförpackningar och en lägre miljöpåverkan?
- Har ni några frågor eller tveksamheter vad gäller paragraf 17–20 i 2021:996?
- Behöver ni ytterligare information från de vägledande myndigheterna för att kunna tillämpa lagen fullt ut?
- Har du något mer du vill tillägga om ämnet?

Intervjufrågor till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket

- Frågor till Naturvårdsverket och Livsmedelsverket
- Hur gick arbetet till när ni arbetade fram de nya bestämmelserna om flergångsförpackningar?
- Hur har arbetet med att ta fram vägledning till tillsynsmyndigheter gått?
- Har ni fått många frågor?
- Tror ni att det här tillägget i förordningen kommer medföra en lägre förbrukning av engångsförpackningar?
- Vad är er förhoppningar att uppnå med lagen och tror ni att den kommer att uppnå det målet?
- Varför är det bara frivilligt med de här nya bestämmelserna och upp till kunderna att bestämma om de vill ha flergångs eller engångs, kommer det inte göra att den inte får det önskade genomslaget?
- Företag kan ju falla under undantag om de har förpackningar i pappersförpackningar som är helt obehandlade kemiskt, men hur ska tillsynsmyndigheterna veta vilka förpackningar som faller under detta undantag? Har ni någon lista eller vägledning på hur sådana material kan identifieras?
- Kommunerna tycker att lagstiftningen är otydlig och helt genomarbetad vilket gör att verksamhetsutövare inte förstår helt vad de behöver göra. Skulle ni ha kunnat jobbat igenom lagen mer så den blev lättare att implementera och lättare att följa?
- Får företagen ta pantavgift för flergångsförpackningar och i så fall finns det någon gräns på hur hög avgiften får vara?
- Önskemål från kommunerna är om det går att ta fram ett forum där alla tillsynsmyndigheter kan skicka in sina frågor och läsa varandras frågor och era svar. Skulle det vara möjligt att skapa en sådan sida?
- Hur tänker livsmedelsverket att företagarna ska göra med återtaget av förpackningarna när de har varit ute hos kunder om tillagningsköken är för små så de inte har något diskrum för att ändå hålla det livsmedelsäkert?
- Det finns ju inga företag idag som har en sådan tjänst där de tar emot smutsiga förpackningar och levererar ut dem rena igen. Hur är tanken att

företagarna ska göra fram tills det har utvecklats eller fungerande rotationssystem?

- Vid livsmedelstillsynen kommer detta ta upp tid och i och med omklassningen har tillsynstimmarna på varje ställe minskat på många ställen men hur ska det gå till att hinna kontrollera flera saker på kortare tid? Finns det någon vägledning om hur de ska prioritera?

LUNDS
UNIVERSITET

WWW.CEC.LU.SE
WWW.LU.SE

Lunds universitet

Miljövetenskaplig utbildning
Centrum för miljö- och
klimatforskning
Ekologihuset
223 62 Lund